

БІЛОГРУДІВСЬКА КУЛЬТУРА — археологічна культура доби пізньої бронзи в Лісостеповій Правобережній Україні. Виявлена [Б. Безвенглінським](#) та [П. Курінним](#). Названа за місцем розкопок зольників у Білогрудів. лісі поблизу с. Піківець на Уманщині у 1918–26. Охоплює території сучас. Київ., Черкас., Вінн., Житомир. обл. Виділяються пд. та пн. локал. варіанти. Поселення не мали укріплень. Житла — напівземлянки підпрямокут. форми — досліджені на поселеннях Велика Андрусівка, Вовківка, Обухів — Підгородище, Малополовецьке, Підгірці, Собківка, Суботів. Особливістю пд. варіанта Б. к. є велика кількість зольників (Адамівка, Велика Андрусівка, Войнівка, Заячківка, Кочержинці, Попудня, Собківка, Ятранівка). Поховання — підкурганні (Гордіївка, Леськи, Макиївка, Печора, Чоботарка) та безкурганні (Білий Камінь, Велика Снітинка, Мошурів, Обухів) — здійснені переважно за обрядом тілопокладення. Небіжчики лежали в неглибоких ямах зібгано на боці головою переважно на захід. Зафіксоване ритуал. розчленування покійників (Велика Снітинка), у пн. районах — урнові кремації (Мотовилівка, Троянів). Характерні керам. форми: тюльпаноподібні посудини з поодиноким валиком, відкриті миски, черпаки, келихи. Металеві вироби представлені знаряддями праці (ножі, голки, шила), зброєю (вістря списів та стріл, кельти, кинджали), прикрасами (шпильки, браслети, кільця, спіральні підвіски, бляхи) з бронзи; відомі вироби із золота, срібла (Гордіївка) та заліза (Гордіївка, Підгородище). З кістки виготовляли

лощила, шила; з глини — пряслиця, зооморфні статуетки, ритуал. «хлібці»; з бурштину — намистини; з каменю — розтиральники, сокири-молоти. Характер. є невеликі кременеві серпи. Основа господарства — землеробство та скотарство. Б. к. сформувалася в лісостеповому Побужжі (Гордіївка, Печора, Чоботарка) на основі трансформації місцевих проявів *тшинецької культури* під впливом пд. груп курганної культури Карпато-Дунай. регіону; не пізніше 12 ст. до н. е. поширилася на Середнє Подніпров'я (білогрудів. горизонт киево-черкаської групи тшинец. культур. кола). У Побужжі виділено 4 горизонти Б. к. У 10–9 ст. до н. е. Б. к. трансформувалася у *чорноліську культуру* передскіф. часу.

Рекомендована література

1. Курінний П. Дослідження Білогрудівського могильника // Коротке звітлення Всеукр. археол. комітету за археол. досліди року 1925. К., 1926;
2. Його ж. Розкопи Білогрудівських металопоподібних горбів // Коротке звітлення Всеукр. археол. комітету за археол. досліди року 1926. К., 1927;
3. Тереножкин А. И. Предскифский период на Днепровском Правобережье. К., 1961;
4. S. S. Berezanskaja, V. I. Kločko. Das Graberfeld von Hordeevka. München, 1998.

[С. Д. Лисенко](#)

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Білогородівська культура / С. Д. Лисенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-40771>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).